

Handläggare: Marianne Berg Ekbohm
Telefon: 08 508 35 514

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 16 april 2013

Ärende 7

Reviderade riktlinjer om mutor och representation samt anvisningar för tillämpning och redovisning

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden fastställer reviderade riktlinjerna om mutor och representation samt anvisningar för tillämpning och redovisning.

Charlotte Svensson
Arbetsmarknadsdirektör

Thomas Lundberg
Ekonomichef

Sammanfattning

I detta ärende föreslås att nämnden fastställer de reviderade riktlinjer om mutor och representation med anledning av de ändringar som skett i mutlagstiftningen. Riktlinjerna följer helt och hållet stadsledningskontorets riktlinjer som gäller för alla förtroendevalda och anställda i staden. Riktlinjerna syftar till att vara ett stöd i arbetet och i relationen till andra som arbetsmarknadsförvaltningens medarbetare och arbetsmarknadsnämndens ledamöter har kontakt med i tjänsten.

I riktlinjerna finns anvisningar om hur representation ska tillämpas och redovisas. Respektive chef ansvarar för att alla medarbetare känner till riktlinjerna och de regler som gäller för representation, gåvor, mutor och jäv samt redovisning och skattepliktighet.

Ärendet

Arbetsmarknadsnämnden godkände vid sitt sammanträde den 14 juni 2011 riktlinjerna för representation, gåvor och jäv. Arbetsmarknadsnämndens föreslås i detta ärende fastställa reviderade riktlinjer med anledning av ändringar i mutlagstiftningen.

De förändringar som gäller i mutlagstiftning från den 1 juli 2012 är bland annat att den har samlats i samma kapitel, kapitel 10 i brottsbalken. Nya brottsbenämningar har införts som ska göra lagen tydligare. Den krets av personer som kan dömas för mutbrott har vidgats. Straff kan dömas ut när en muta tas emot av eller ges till arbetstagare och alla typer av uppdragstagare. I fråga om uppdragstagare har tidigare gällt en begränsning till vissa kategorier. Genom lagändringarna införs också två nya straffbestämmelser om "handel med inflytande" respektive "vårdslös finansiering av mutbrott".

Handel med inflytande avser till exempel en situation då en närstående till en beslutsfattare tar emot en muta i syfte att påverka beslutsfattaren att vidta en viss åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling. Både den som ger och den som tar emot mutan kan straffas för handel med inflytande.

Bestämmelsen om vårdslös finansiering av mutbrott gör det möjligt att åtala en näringsidkare som till exempel ger pengar till en anlita försäljningsagent i ett annat land och då inte tillräckligt noga kontrollerar agentens arbetsmetoder. Om agenten använder näringsidkarens pengar till att betala mutor, kan näringsidkaren dömas för vårdslös finansiering av mutbrott. En fällande dom förutsätter att näringsidkaren kan anses ha varit grovt oaktsam.

Arbetsmarknadsnämndens föreslås fastställa reviderade riktlinjer om mutor och representation. Dessa följer helt och hållet de av stadsledningskontorets juridiska avdelnings riktlinjer som gäller för alla förtroendevalda och anställda i staden.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom ekonomistaben.

RIKTLINJER OM MUTOR OCH REPRESENTATION

En förutsättning för att stockholmarna ska ha förtroende för oss som arbetar inom staden är att vi utför vårt arbete med omdöme och att vi följer gällande lagar och regler. Det är viktigt att vi har en god etik och hög moral.

Dessa riktlinjer har utformats utifrån detta förhållningssätt. Riktlinjerna ska vara ett stöd för oss i vårt arbete och i vår relation med andra som vi kommer i kontakt med i tjänsten. Riktlinjerna gäller för alla förtroendevalda och anställda i staden och i stadens bolag.

Riktlinjerna har uppdaterats efter lagändringar som trätt i kraft den 1 juli 2012.

Representation

Dessa riktlinjer anger den norm som bör gälla för representation, uppvaktningar och gåvor inom staden. Utgångspunkten är att vår representation ska kännetecknas av måttfullhet. De belopp som anges nedan är hämtade från Skatteverkets allmänna råd. De allmänna råden uppdateras löpande och man bör därför alltid kontrollera att man har de aktuella gränsvärdena.

Representation i form av måltider m.m.

Extern representation

Extern representation riktar sig mot utomstående organisationer, företag och enskilda personer.

Staden hanterar stockholmarnas pengar. Redan på grund härav ska all representation utgå från en restriktiv inriktning. Att helt förbjuda extern representation är dock inte en realistisk utgångspunkt. Till exempel måste staden kunna arbeta med marknadsföringsinsatser som turiststad och allmänt främja näringslivet i Stockholm. Att dra en skarp gräns när representation inte ska ske är omöjligt.

Representationen ska alltid ha ett omedelbart samband med och direkt värde för verksamheten. Det gäller både tidpunkt och plats för representationen samt de personer mot vilka representationen riktar sig.

Vi ska vara restriktiva med representation. Detta gäller särskilt i samband med myndighetsutövning, inköp och upphandling, där det i princip inte får förekomma.

Återkommande representation med en och samma person eller grupp av personer bör inte förekomma.

Det bör inte vara fler deltagare från staden än utomstående gäster.

Representation i hemmet ska inte förekomma annat än i rena undantagsfall och fordrar förvaltningschefens eller VD:s godkännande. För de sistnämnda gäller godkännande av nämndordförande eller styrelseordförande.

Vid representationsmåltider bör vi iaktta måttfullhet. Särskilt gäller detta bruk av alkohol. Lyxbetonad representation, såsom till exempel särskilt arrangerade resor eller specialarrangerad underhållning, bör inte förekomma. I speciella situationer, till exempel vid utländska besök, kan särskilda former av representation förekomma. Dessa undantag ska beslutas av förvaltningschef eller VD.

Starksprit ska inte förekomma vid representation. Undantag kan göras när sedvänja eller kutym kräver det. Undantag från normalregeln ska beslutas av förvaltningschef eller VD.

Intern representation

Med intern representation avses personalfester, informationsmöten, interna kurser och planeringskonferenser. Annan intern representation ska inte förekomma eftersom deltagarna då riskerar att beskattas för förmånen.

Arbetsgivaren kan alltså inte bjuda på till exempel idrotts- eller underhållnings- evenemang utan att deltagarna riskerar att bli beskattade för förmånen. Undantag kan medges efter beslut av styrelse/nämnd för klart angivna evenemang och i den omfattning som fordras för att den berörde ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Personalfester får endast förekomma två gånger per år. Detta ansluter till de regler som gäller för rätten att göra skatteavdrag.

Måttfullhet bör iakttas i synnerhet vad gäller bruk av alkohol. Förvaltningar och bolag bekostar inte starksprit vid intern representation.

Måltider i samband med bolagsstämmor, styrelsesammanträden med mera är inte avdragsgilla. Avdrag medges endast för enklare förtäring.

Gåvor och uppvaktningar från arbetsgivaren

I inkomstskattelagen regleras vilka förmåner som är skattefria respektive skattepliktiga för mottagaren. Inkomstskattelagens regler om skattefria förmåner utgör den övre gränsen för värdet av gåvor med mera och ska inte överskridas.

Gåvor till anställda

Regler om gåvor bör vara utformade så att de avser samtliga anställda inom förvaltningen eller bolaget. Andra gåvor än dem som skattelagstiftningen accepterar som avdragsgilla kan medföra skatteplikt för den anställde. Grundtanken är att en anställd aldrig ska erhålla en gåva, eller annan förmån, som skulle kunna medföra skatteplikt för henne eller honom.

Gåva till anställd får inte förekomma med undantag av:

- Julgåva. Skatteverket har i sina allmänna råd angivit gränsvärde för julgåva och gränsvärdet är för närvarande 450 kr inklusive mervärdesskatt (SKV A 2011:30). Inom staden bör återhållsamhet iakttas och värdet på eventuella julgåvor klart understiga detta gränsvärde. Julgåva ska avse samtliga anställda inom förvaltningen eller bolaget.
- Minnesgåva efter 30 års anställning i form av stadens hedersbelöning.
- Minnesgåva vid pensionsavgång eller vid anställningens upphörande, i båda fallen efter minst 6 års anställning. Enligt inkomstskattelagen är 10 000 kr inklusive mervärdesskatt det högsta värde en sådan gåva får ha utan att vara skattepliktig för den anställde. Även här bör återhållsamhet iakttas och förvaltningar eller bolag som eventuellt delar ut sådan gåva bör tillämpa en mycket lägre beloppsgräns. Förekommer minnesgåvor ska alla anställda omfattas och principer fastställas. Minnesgåva ska, förutom utdelandet av hedersbelöningen, inte ges vid annat tillfälle än vid anställningens upphörande.
- Sedvanlig jubileumsgåva då förvaltningen eller bolaget firar 25-, 50-, 75-årsjubileum eller liknande. Skatteverket har i sina allmänna råd angivit gränsvärde för jubileumsgåvor och gränsvärdet är 1 350 kr inklusive mer-

värdesskatt (SKV A 2011:30). Även här bör värdet vara klart lägre än så och ansluta till värdet på eventuella julgåvor.

- Uppvaktningar och gåvor vid högtidsdagar, till exempel 40, 50 eller 60-årsdag. Även här bör värdet ansluta till värdet på julgåvor.

Enklare reklamgåvor får förekomma om det avser artiklar av närmast obetydligt värde som antingen har direkt anknytning till givarens sortiment eller tillverkning eller utgörs av enklare presentartiklar. För att en gåva ska klassas som reklamgåva bör den lämnas till ett större antal personer och sakna inslag av personlig karaktär. Sådan gåva ska vara försedd med den givande förvaltningens eller bolagets namn, märke eller dylikt.

Gåvor i form av pengar eller andra kontanta medel till exempel presentkort medför alltid att mottagaren ska beskattas och ska därför inte förekomma.

Förmåner av mindre värde som avser att skapa trivsel i arbetet, så kallade personalvårdsförmåner, är skattefria och får förekomma. Förmånerna ska normalt vara tillgängliga för all personal och i regel tillhandahållas på arbetsplatsen. Exempel på personalvårdsförmån är förfriskningar och annan enklare förtäring som inte anses som måltid samt enklare motion och annan friskvård. Även klädustrustning av mindre värde och enklare slag, som till exempel t-shirts och träningsoveraller för den anställdes personliga bruk, och som är försett med arbetsgivarens reklamtryck, får förekomma.

Gåvor till externa (representationsgåvor)

Representationsgåvor förekommer i kommersiella sammanhang och lämnas till representant för det företag man för diskussioner med. Gåvan är avsedd att bidra till goda förbindelser mellan företagen. Representationsgåvor får endast förekomma då det är fråga om att inleda eller bibehålla affärsförbindelser eller dylikt. Gåvan ska alltså ha ett omedelbart samband med verksamheten.

Vid studiebesök och till exempel besök hos andra kommuner och i liknande situationer får representationsgåvor förekomma som tack för visad gästfrihet.

Skatteverket har i sina allmänna råd angivit gränsvärde för avdragsgilla representationsgåvor och gränsvärdet är för närvarande 180 kr exklusive mervärdesskatt, vilket är det belopp som även gäller för staden.

Reklamgåvor får förekomma om det avser artiklar av förhållandevis obetydligt värde som antingen har direkt anknytning till givarens verksamhet eller utgörs av enklare presentartiklar. För att en gåva ska klassas som reklamgåva bör gåvan lämnas till ett större antal personer och sakna inslag av personlig karaktär. Gåvan ska vara försedd med den givande förvaltningens eller bolagets namn, märke eller dylikt.

Mutor

Vi som är förtroendevalda eller anställda i staden har dagligen kontakt med ett stort antal människor och företag. Vid dessa kontakter riskerar vi att utsättas för otillbörlig påverkan. Vi kanske inte alltid tänker på att erbjudanden och förmåner som vi får från dem vi träffar i tjänsten kan vara olagliga eller olämpliga. För att förhindra korruption finns bestämmelser om mutbrott. Dessa har till syfte att skydda både vår arbetsgivare staden och samhället i stort mot illojalt och felaktigt handlande hos oss förtroendevalda eller anställda.

Mutbrottslagstiftningen har delvis ändrats den 1 juli 2012. De flesta ändringarna innebär en modernisering av reglerna utan någon större förändring i sak. Det brott som tidigare hette bestickning kallas nu *givande av muta* och det brott som tidigare hette muta kallas nu *tagande av muta*. Man har också infört ett nytt brott som kallas *handel med inflytande*.

I staden finns en fast praxis hur vi ska agera om vi erbjuds förmåner av olika slag från personer och företag som vi har kontakt med i våra arbeten. Målet är att ingen ens ska misstänkas för att ta emot mutor.

Lagen gör i princip ingen skillnad mellan om den som erhåller, eller erbjuds, en förmån är anställd i ett privat företag eller arbetar i offentlig verksamhet. De rättsfall som finns visar emellertid att det ställs särskilt höga krav på offentligt anställda, och då särskilt på dem som ägnar sig åt myndighetsutövning, till exempel tillståndsgivning, beslut om rättigheter, inspektion och på dem som arbetar med upphandling och inköp.

Även inom omsorgsområdet ställs höga krav. Där är utrymmet för att ta emot gåvor mycket litet. Endast undantagsvis kan det accepteras och då bara i form av gåvor av trivselkaraktär till exempel en enklare blomma, kakor, choklad eller liknande.

Vad som kan bedömas som muta kan variera från fall till fall.

Det kan ibland vara osäkert var gränsen mellan det tillåtna och det otillåtna går. Vid tveksamhet bör vi tacka nej eller rådgöra med vår närmaste chef. Om vi till exempel erbjuds att delta i en kundträff bör vi informera vår närmaste chef.

Rabatter och förmåner

Vissa flygbolag utger, enligt vedertagen internationell praxis, rabatter eller liknande förmåner för visad kundtrohet.

Alla rabatter som vi får i samband med tjänsteresor ska tillfalla staden.

Exempel på hur vi ska agera i olika situationer

Nedan följer en katalog på exempel som ska underlätta för oss att avgöra vad som kan vara tillåtet och vad som kan vara straffbart. Tänk dock på att exemplen endast är tumregler.

Måltider

Vi låter oss inte bjudas på måltider av en leverantör eller entreprenör om måltiden inte har ett naturligt samband med arbetet och är av typen normal arbetslunch eller liknande. Måltiderna får inte förekomma för ofta.

Visning av projekt, projekturer

Om en byggherre eller entreprenör vill visa ett relevant projekt och bjuda på en enklare måltid är detta normalt tillåtet. Om vi måste resa eller bo på hotell för att delta i visningen bekostar staden detta och står för uppehållet.

Kundträffar

Om ett företag som staden handlar med bjuder på en kundträff är det normalt tillåtet att delta om syftet med träffen är att utbyta information. Om det vid träffen förekommer viss underhållning och bjuds på enklare förtäring innebär inte det att kundträffen blir en muta. Det är dock viktigt att huvudsyftet är just informationsutbytet, inte nöje, och träffen får inte vara lyxbetonad. Om vi måste resa eller bo på hotell för att delta i kundträffen bekostar staden detta och står för uppehållet.

Studieresor, konferenser

Studieresor och konferenser som affärskontakter vill bjuda på tackar vi alltid nej till. Är det en studieresa eller konferens som det är viktigt för oss att delta i för att vi ska kunna fullgöra våra arbetsuppgifter står staden för kostnaderna för konferensen samt resa, hotell och uppehälle. Det är givetvis inte acceptabelt att affärskontakten bekostar till exempel uppgradering till ett dyrare hotellrum. Om det bjuds på enklare förtäring innebär inte det att studieresan eller konferensen blir en muta. På sedvanligt sätt beslutar överordnad chef vem som deltar.

Gåvor

Vi bör inte ta emot gåvor. Gåvor kan vara av många olika slag, inte bara presenter. Till exempel är biljetter till idrotts- eller underhållningsevenemang naturligtvis också gåvor. Om vi får gåvor i samband med högtidsdagar eller jul kan detta accepteras. Gåvorna bör dock inte vara värda mer än 200-300 kronor.

Som angetts ovan måste de som utövar myndighet, arbetar med upphandling eller inköp eller arbetar inom omsorgsområdet vara särskilt försiktiga med att ta emot gåvor.

Rabatter, kontanter, lån

Rabatter som inte erbjuds alla anställda i staden eller inte är normala marknadsföringsåtgärder ska vi tacka nej till. Detsamma gäller naturligtvis även erbjudanden om pengar och lån.

Erbjudanden på fritiden

Det är inte ovanligt att vi får erbjudanden av affärskontakter om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på vår fritid. Det kan vara fråga om att resa, att låna en sommarstuga/segelbåt eller om aktiviteter som till exempel golf-

tävlingar. Detta ska vi alltid tacka nej till. Att erbjudandet gäller under semester eller fritid hindrar inte att det kan betraktas som muta.

Riktlinjerna ovan gäller även om man lär känna en affärskontakt så väl att det blivit fråga om vänskap. Kravet är alltid detsamma, nämligen att vi ska uppträda sakligt och opartiskt.

Vi behöver inte ha blivit påverkade av ett erbjudande för att det ska kunna bli mutbrott. Det räcker att man objektivt sett skulle kunna tänkas bli påverkad av förmånen. Självfallet ska vi tillämpa samma policy när vi vill bjuda en affärskontakt eller till exempel uppvakta någon kollega i en annan kommun.

Handel med inflytande

Som framgått ovan finns från och med den 1 juli 2012 ett nytt brott som kallas *handel med inflytande*. Denna straffbestämmelse täcker bland annat in den situationen att en arbetskamrat eller närstående (till exempel make eller barn) till en beslutsfattare tar emot en otillbörlig förmån för att påverka beslutsfattarens beslut.

Jäv

Reglerna om jäv följer av lag. De talar om när vi ska anses ha ett sådant intresse i ett ärende att vår opartiskhet kan ifrågasättas. Om vi är jäviga får vi inte delta i handläggningen av ärendet. Om någon som är jävig deltar i handläggningen kan beslutet överklagas på grund av jävet.

Det finns en skyldighet enligt lag att självant anmäla jäv. Om vi känner till någon omständighet som kan antas utgöra jäv ska vi meddela detta. Det kan ibland förekomma situationer som är svåra att bedöma ur jävssynpunkt. I sådana fall bör vi iakttä försiktighet och som förtroendevalda eller anställda avstå från att delta i hanteringen av ärendet. Även här gäller således att vi inte ska kunna misstänkas för något felaktigt agerande.

När föreligger jäv?

För nämndledamöter och anställda föreligger jäv i följande situationer:

- Om saken angår oss själva eller någon närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för oss själva eller någon närstående.
- Om vi är förvaltare eller god man för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång.
- Om ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som vi själva är knutna till.
- Om vi har fört talan som ombud eller mot ersättning biträdd någon i saken.
- Om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för vår opartiskhet i ärendet.

För ledamöter i kommunfullmäktige gäller endast den första punkten vid behandling av ärenden i kommunfullmäktige.

ANVISNINGAR FÖR RIKTLINJERNAS TILLÄMPNING OCH REDOVISNING

Riktlinjerna ska vara ett stöd i arbetet och i relationen till andra som arbetsmarknadsförvaltningens medarbetare och arbetsmarknadsnämndens ledamöter har kontakt med i tjänsten.

Respektive chef ansvarar för att alla medarbetare känner till riktlinjerna och de regler som gäller för representation, gåvor, mutor och jäv samt redovisning och skattepliktighet. Chefen får besluta enligt riktlinjerna, beslut om avvikelser från dessa kan beslutas av förvaltningschefen eller nämndens ordförande.

Skatteplikt

Gåva eller förmån ska aldrig kunna medföra skatteplikt för medarbetaren, ledamöten eller för utomstående. Det är dennes sak att ansvara för att deklarerat och meddela arbetsgivaren vilka förmåner som hen fått och som är skattepliktiga. Skatteplikten påverkas av typen av aktivitet och värdet. Skattepliktiga förmåner är bland annat fri parkering för den anställdes privata bil, reseförmån, kostförmån vid externa kurser/studieresor, måltider i samband med övertid, kläder som kan användas för privat bruk.

Taxiresor mellan hemmet och arbetsplatsen ska i normalfallet inte bekostas av arbetsgivaren. Undantag kan göras vid övertidsarbete när hemresan påbörjas efter klockan 23:00 fram till 6:00, på grund av överfallsrisk. Budgetansvarige chef beslutar om detta. Denna förmån är skattepliktig och ska deklarerat.

Blankett för redovisning av utlägg och förmåner finns på intranätet, fliken: Intern service/Blanketter/Personal/Lönehantering.

Vad som är skattepliktigt anges i Skatteverkets allmänna råd SK A 2012:31 om vissa förmåner för beskattningsåret 2013.

Representation

Den externa representationen ska vara restriktiv och måttfull, särskilt gäller detta alkohol. Starksprit får inte förekomma och alkoholfria alternativ ska finnas. Representationen ska alltid ha ett direkt samband till och ha ett värde för verksamheten. Representation får inte ske i samband med inköp och upphandling. Det högsta beloppet för extern representation är 300 kronor per person och 140 kronor för lunch, exklusive moms. Eventuell dricks ersätts inte av förvaltningen. Eventuella representationsgåvor får kosta 180 kr, exklusive moms. Gåvor till brukare ska inte förekomma. Beslut om extern representation tas av närmast överordnad chef, det vill säga avdelningschef, förvaltningschef eller nämndens ordförande.

Den interna representationen kan vara personalfester, informationsmöten, interna kurser eller planeringskonferenser som är arbetsrelaterade. Personalfester får ske högst två gånger per år, det kan vara julfest/julmat eller sommaravslutning med middag. Måttfullhet ska iakttas. Förvaltningen bekostar högst en halv flaska vin eller motsvarande per person till maten. Starksprit får inte förekomma och alkoholfria alternativ ska finnas. Högsta belopp för lunch, middag eller supé är 90 kronor, exklusive moms. Teaterbiljetter och dylikt samt kringarrangemang får kosta högst 180 kronor, exklusive moms, per person. Förvaltningschefen fastställer årligen ett gränobelopp för julmaten.

För att förmånen av fri kost ska vara undantagen skatteplikt krävs att:

- Den i huvudsak är intern.
- Sammankomsten varar högst en vecka.
- Det är inte möten som hålls regelbundet med kort mellanrum.
- Det är gemensamma måltidsarrangemang.

Måltider i övrigt, till exempel arbetsluncher, klassas inte som intern representation och får därför inte förekomma.

Redovisning

Alla underlag ska i redovisning vara i original. Till fakturan eller kvittot ska bifogas:

- Datum och om måltiden avsåg lunch, middag eller annat.
- En fullständig förteckning över deltagarnas namn och vid extern representation även titel samt organisation/företag.
- Syftet med representation, det kan vara dagordning eller program.

Ansvarig chef attesterar utgiften och ansvarar för att underlaget är korrekt. Om ansvarig chef själv har deltagit är det dennes överordnade chef som ska attestera.

Moms

Vid representation gäller begränsningar för momsavdrag, vilket kan medföra att det på fakturan angivna momsbeloppet måste justeras. För interna kurser/utbildningar, informationsmöten eller planeringskonferenser finns inga beloppsgränser för momsavdrag, vilket innebär att hela momsbeloppet kan dras av. För moms och kontering vid representation se intranätet/min yrkesroll/ekonomi/redovisning/moms.